

ZAKON O UDRUGAMA (na snazi od 01.10.2014.; NN 74/14)

Uvod

- Novi Zakon o udrugama stupa na snagu od 01.10.2014. U roku od 60 dana (znači do 01.12.2014.) donijeti će se Pravilnik o Registru udruga, a u roku od 90 dana (znači do 01.01.2015.) Uredba o programima i projektima od interesa za opće dobro
- Udruge su dužne uskladiti svoje statute po novom Zakonu o udrugama u roku od godine dana od dana stupanja na snagu (znači do 01.10.2015.)

- Uz novi Zakon o udrugama, od 01.01.2015. na snazi je i Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija

Razlozi donošenja novog Zakona o udrugama:

- niz manjkavosti u postojećim zakonskim rješenjima koje su otežavale djelovanje udruga
- nedovoljno jasne odredbe o upravljanju, udruživanjima, članstvu, skupštini, demokraciji, stjecanju i raspodjeli imovine, obavljanju gospodarskih djelatnosti
- prethodni Zakon o udrugama bio je u primjeni od 01.01.2002. (više od 12 godina!)

Poboljšanja i novosti novog Zakona o udrugama:

- veći naglasak na transparentnost i javnost poslovanja (svi podaci upisani u Registar i statut udruga bili bi javni)
- novi Registar udruga će, uz statut i ostale podatke o radu udruga, sadržavati i izvješća o financijskom poslovanju (nije obrađeno u Zakonu o udrugama, nego u Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija)
- jasnije se uređuje osnivanje, djelovanje, pravni položaj, imovina, odgovornost, financiranje, nadzor te prestanak postojanja udruga
- proširen je sadržaj statuta (ukoliko postojeći statuti sadrže propisano novim Zakonom, nije ih potrebno mijenjati)
- donesena su načela djelovanja udruga (načelo neovisnosti, javnosti, demokratskog ustroja, neprofitnosti i načelo slobodnog sudjelovanja u javnom životu)
- zbog bitnih izmjena novog Zakona, u prijelaznim i završnim odredbama utvrđena je obveza udruga da u roku od godine dana od dana stupanja na snagu Zakona (znači do 01.10.2015.) usklade svoje statute sa Zakonom

Skraćeni sadržaj novog Zakona o udrugama

Članak 1.

Označava da se Zakonom uređuje osnivanje, pravni položaj, djelovanje, registracija, financiranje, imovina, odgovornost, statusne promjene, nadzor, prestanak postojanja udruge sa svojstvom pravne osobe (odredbe se ne primjenjuju na političke stranke, vjerske zajednice, sindikate i udruge poslodavaca).

Članak 2.

Utvrđuje da je cilj Zakona osigurati učinkovito djelovanje udruga sa svojstvom pravne osobe te stvoriti preduvjete za djelotvorno financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge u RH.

Članak 3.

Propisuje da se izrazi korišteni u Zakonu jednako odnose na muški i ženski rod.

Članak 4.

Definira se udruga – svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja.

Članak 5.

Propisuje da udruga stječe pravnu osobnost upisom u Registar udruga RH.

Članak 6. – 10.

Člankom 6. do 10. donose se načela djelovanja udruge, a to su načelo neovisnosti, javnosti, demokratskog ustroja, neprofitnosti i slobodnog sudjelovanja u javnom životu. Načelo neovisnosti znači da udruga samostalno određuje djelovanje, ciljeve, djelatnosti (koje nisu u suprotnosti sa Ustavom i zakonom). Načelo javnosti znači da udruga djeluje javno što se uređuje statutom (javnost se očituje kroz podatke koji se upisuju u Registar i kroz obvezu podnošenja godišnjeg financijskog izvještaja, koji se onda javno objavljuje). Načelo demokratskog ustroja znači da članovi upravljaju udrugom i da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog načina očitovanja volje članova. Načelo neprofitnosti znači da se udruga ne osniva sa svrhom stjecanja dobiti, ali može obavljati gospodarsku djelatnost, sukladno zakonu i statutu. Načelo slobodnog sudjelovanja u javnom životu znači da udruge slobodno sudjeluju u razvoju, praćenju, provođenju i vrednovanju javnih politika, kao i u oblikovanju javnog mnijenja te izražavaju svoja stajališta, mišljenja i poduzimaju inicijative o pitanjima od njihova interesa.

Članak 11.

Člankom se uređuje osnivanje udruga. Udrugu mogu osnovati najmanje 3 osnivača. Osnivač može biti svaka poslovno sposobna fizička osoba. Novost je da osnivač može biti i maloljetna osoba s navršenih 14 godina, te punoljetna osoba lišena poslovne sposobnosti, uz ovjerenu suglasnost zakonskog zastupnika/skrbnika. Ipak, u trenutku osnivanja najmanje jedan osnivač

mora biti punoljetna, poslovno sposobna osoba. Osoba ovlaštena za zastupanje može biti samo punoljetna, poslovno sposobna osoba.

Članak 12.

Ovim člankom se donosi da svaka fizička i pravna osoba može postati članom. Osnivači ili članovi samostalno odlučuju hoće li i pod kojim uvjetima primati nove članove. Udruga je dužna voditi ažuriran popis članova elektronički ili drugim načinom, pod prijetnjom prekršajne sankcije! Obavezno mora sadržavati: imena, OIB, datum rođenja, datum pristupanja udruzi, kategoriji članstva (ako su utvrđene statutom) i datumu prestanka članstva. Popis članova uvijek mora biti dostupan članovima i nadležnim tijelima.

Članak 13.

Propisuje se statut i njegov sadržaj. Udruga ima statut (može se zvati i drugačije, koji je temeljni opći akt udruge koji donosi skupština. Svi ostali akti moraju biti u skladu sa statutom.) Statut mora sadržavati: naziv i sjedište; zastupanje; izgled pečata; područja djelovanja sukladno ciljevima; ciljeve; djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi; gospodarskim djelatnostima ako ih obavlja; načinu osiguranja javnosti djelovanja udruge; uvjetima i načinu učlanjivanja i prestanku članstva, pravima, obvezama i odgovornosti te stegovnoj odgovornosti članova i načinu vođenja popisa članova; tijelima udruge, njihovu sastavu i načinu sazivanja sjednica, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata te načinu sazivanja skupštine u slučaju isteka mandata; izboru i opozivu likvidatora; prestanku postojanja udruge; imovini, načinu stjecanja i raspolaganja imovinom; postupku s imovinom u slučaju prestanka udruge; načinu rješavanja sporova i sukoba interesa unutar udruge. Može sadržavati (nije obvezno): teritorijalno djelovanje, znak i izgled udruge, druga pitanja.

Članak 14. – 15.

Uređuju pitanja naziva udruge (udruga djeluje i sudjeluje u pravnom prometu pod nazivom pod kojim je upisana u registar - mora se razlikovati od drugog naziva u Registru, uz puni naziv može se rabiti i skraćeni naziv, koji se isto upisuje u Registar).

Članak 16. – 17.

Uređuju pitanje upravljanja udrugom i tijela udruge, što mora biti propisano statutom. Predstavljanje preko izabраних predstavnika ne smije ugroziti načelo demokratskog ustroja (prije objašnjeno, kod načela). Skupština je najviše tijelo udruge, a statutom se mogu utvrditi i druga tijela. Skupštinu mogu činiti svi članovi ili njihovi predstavnici, a mandat im se utvrđuje statutom.

Članak 18.

Utvrđuje nadležnosti skupštine, kao najvišeg tijela. Ove nadležnosti utvrđene zakonom ne mogu se prenijeti na drugo tijelo udruge. Skupština ima zakonske nadležnosti: usvaja statut, njegove izmjene i dopune; bira i razrješava osobe ovlaštene za zastupanje; bira i razrješava druga tijela udruge; odlučuje o udruživanju u saveze, zajednice i dr.; usvaja plan rada i financijski plan za sljed. kalen. godinu i izvješće o radu za preth. kalen. godinu; usvaja godišnje fin. izvješće; odlučuje o promjeni ciljeva, djelatnosti, gosp. djelatnosti, prestanku rada i raspodjeli imovine; donosi odluke o statusnim promjenama; drugo. Redovne sjednice održavaju se u roku propisanom statutom, a izvanredne po potrebi.

Članak 19.

Propisuje nadležnosti osobe ovlaštene za zastupanje, i budući da su određene zakonom, ne mogu se prenijeti na drugo tijelo udruge. Osoba ovlaštena za zastupanje: odgovara za zakonitost rada udruge; vodi poslove sukladno odlukama skupštine; odgovorna je za podnošenje skupštini prijedloga god. fin. izvješća; dostavlja zapisnik s redovne sjednice skupštine nadležnom uredu koji vodi registar udruga; sklapa ugovore i poduzima druge pravne radnje u ime i za račun udruge; drugo.

Članak 20.

Uređuje se udruživanje udruga u savez, zajednicu ili drugi oblik udruživanja; može imati svojstvo pravne osobe na koje se primjenjuju odredbe ovog Zakona.

Članak 21.

Uređuje pojam stranih udruga.

Članak 22.

Uređuje upis udruge i vođenje registra. Upis u registar je dobrovoljan, obavlja se na zahtjev osnivača, a podnosi ga osoba ovlaštena za zastupanje. Upisuje se u registar pri uredima državne uprave u županiji prema sjedištu udruge. Registar je središnja elektronička baza podataka jedinstvena za sve udruge. (Kako je uvodom navedeno, u roku do 01.12.2014. donijeti će se Pravilnik sadržaja registra i zahtjeva za upis promjena.)

Članak 23.

Uređuje obavezne priloge zahtjevu za upis u registar udruga.

Članak 24.

Propisuje se javnost registra. Svi podaci su javni i objavljuju se na mrežnoj stranici središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu. Novost je i to što će u registru udruga poveznicom na registar neprofitnih organizacija biti javno dostupna i izvješća o financijskom poslovanju udruge.

Članak 25. – 26.

Propisuje postupak u povodu zahtjeva za upis i odbijanje zahtjeva.

Članak 27.

Uređuje promjene koje se upisuju u registar udruga, bitan članak jer udruga ne smije u pravnom prometu postupati po promjenama prije nego što su upisane u registar. Upisuju se: promjene statuta, naziva, ciljeva i djelatnosti, sjedišta i adrese sjedišta, izbor osoba ovlaštenih za zastupanje neovisno o tome radi li se o osobama iz prethodnog mandata, izbor i opozivu likvidatora, i prestanku postojanja udruge. Zahtjevu se prilažu zapisnik o radu i odlukama tijela udruge koje je nadležno za donošenje odluke, novi statut ili izmjene i dopune i preslike osob. iskaznice osoba ovlaštenih za zastupanje, odnosno likvidatora. Zahtjev za upis promjena podnosi se u roku od 60 dana od dana donošenja odluke o promjeni.

Članak 28.

Uređuje upis u registar stranih udruga.

Članak 29.

Određuje pravne lijekove, tj. definira tijelo (središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove opće uprave) nadležno za žalbe.

Članak 30.

Regulira imovinu udruge koju čine novčana sredstva stečena članarinama, priložima, darovima, obavljanjem djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi, obavljanje gospodarske djelatnosti, financiranjem programa i projekata iz drž. proračuna i dr. proračuna, fondova ili ino izvora, te druga novč. sredstva stečena u skladu sa zakonom, njezine nepokretne i pokretne stvari, kao i dr. imov. prava. Udruga može raspolagati imovinom samo za ostvarivanje ciljeva i obavljanje djelatnosti određenih statutom, u skladu sa zakonom.

Članak 31.

Uređuje pod kojim uvjetima udruge mogu obavljati gospodarske djelatnosti i ostvarivati prihode. Udruga smije obavljati gosp. djelatnost ako je to propisano statutom ali nikako za stjecanje dobiti za svoje članove ili treće osobe. Ako se u obavljanju gosp. djelatnosti ostvari višak prihoda nad rashodima (dobit), smije se koristiti samo sukladno statutu za ostvarenje ciljeva utvrđenih statutom.

Članak 32.

Uređuje odredbe o financiranju programa i projekata od interesa za opće dobro iz javnih izvora – svi programi i projekti od interesa za opće dobro u RH koje provode udruge mogu se financirati iz drž. proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, fondova EU i dr. jav. izvora. Programi i projekti od interesa za opće dobro su zaokruženi i tematski jasno određeni skupovi/skup aktivnosti u skladu sa vrednotama Ustava RH koje daje vidljivu dodanu društvenu vrijednost kojom se podiže kvaliteta života pojedinca i unapređuje razvoj šire društ. zajednice. (U navedenim aktivnostima od interesa za opće dobro smatraju se osobito aktivnosti udruga koje pridonose razvoju i promicanju sporta, između svih navedenih aktivnosti.)

Članak 33.

Uređuje kriterije, mjerila i postupke financiranja programa i projekata navedenih preth. člankom. Nadležna drž. tijela provode javni poziv/natječaj ili donose poseban propis o financiranju javnih potreba. (Kako je navedeno u uvodu, u roku do 01.01.2015. donijeti će se Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro.)

Članak 34.

Donosi obveze i odgovornosti udruga financiranih iz javnih izvora za navedene programe/projekte za opće dobro. Udruge tako financirane moraju najmanje jednom godišnje o svom radu, opsegu, načinu stjecanja i korištenja sredstava izvijestiti davatelja sredstava i javnost. Sredstva se smiju koristiti samo za provedbu odobrenih programa/projekata.

Članak 35.

Uređuje se financijsko poslovanje udruge. Udruge su dužne voditi poslovne knjige i sastavljati financijska izvješća prema propisima računovodstva neprofitnih organizacija. (U uvodu je objašnjeno donošenje novog Zakona o računovodstvu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, u primjeni od 01.01.2015.)

Članak 36. – 37.

Uređuje se odgovornost za obveze i štetu. Za svoje obveze udruga odgovara cjelokupnom imovinom, a članovi ne odgovaraju. Nad udrugom se može provesti stečaj. U slučaju štete,

udruga i osobe ovlaštene za zastupanje odgovaraju sukladno općim propisima o odgovornosti za štetu.

Članak 38. – 41.

Članci uređuju statusne promjene – pripajanje, spajanje i podjela udruge.

Članak 42. – 47.

Uređuje nadzor nad udrugom – i to unutarnji nadzor od samih članova, te vanjski – inspekcijski, financijski i upravni nadzor. Unutarnji nadzor obavljaju sami članovi udruge; tako član uprave može upozoriti na nepravilnosti statutom određeno tijelo udruge, te zahtijevati da se otklone. Ako se u roku od 30 dana ne otkloni, član može podnijeti tužbu općinskom sudu prema sjedištu udruge. Inspekcijski nadzor obavlja nadležni ured, a odnosi se na to prijavljuju li udruge promjene statuta, naziva, adrese sjedišta, izbor osoba ovlaštenih za zastupanje i prestanak rada, rabe li u pravnom prometu podatke o promjenama nakon upisa u registar udruge, rabe li naziv pod kojim su upisane u registar udruge, održavaju li sjednice skupštine, vode li popis članova udruge na način propisan ovim Zakonom te jesu li prestale djelovati sukladno ovim Zakonom. Popis članova udruge mora biti dostupan inspekcijskim tijelima kod nadzora. Provodi ga nadležna inspekcija i ovlašteni drž. službenici. Financijski nadzor se provodi nad fin. poslovanjem udruge i podnošenjem propisanih fin. izvještaja. Provodi ga Ministarstvo financija, a mogu ga provoditi i nadležna tijela kod upravljanja fin. sredstvima iz jav. izvora. Upravni nadzor provodi središnje tijelo drž. uprave nadležno za poslove opće uprave.

Članak 48. – 53.

Uređuje se prestanak postojanja udruge – prestanak djelovanja, likvidacija i likvidator, brisanje iz registra i prestanak postojanja udruge.

Članak 54.

Određuje prekršajne odredbe, i to novč. kaznom od 2.000,00 do 10.000,00 za udrugu i od 1.000,00 do 5.000,00 kn za odgovornu osobu udruge. Odredbe za kazne udrugama (2.000,00 do 10.000,00 kn) su kada udruga: 1. ne vodi popis članova ili ga ne vodi na način propisan Zakonom; 2. ne rabi naziv pod kojim je upisana u registar udruge; 3. rabi u pravnom prometu podatke prije nego što su upisane u registar udruge; 4. koristi višak prihoda nad rashodima suprotno ciljevima utvrđenima statutom; 5. u određenom roku ne otkloni nedostatke i nepravilnosti utvrđene u inspekcijskom nadzoru; 6. nakon postupka pripajanja nastavi s djelovanjem; 7. nastave s djelovanjem udruge koje su se spojile; 8. nakon podjele udruge podijeljena udruga nastavi djelovati; 9. nastavi s djelovanjem nakon donošenja rješenja o brisanju udruge iz registra; 10. likvidator u propisanom roku ne podnese zahtjev za upis postojanja razloga za prestanak udruge. Odredbe za kazne odgovornoj osobi udruge (1.000,00 do 5.000,00 kn) su točke od 1. do 5.

Članak 55. – 60.

Određuje prijelazne i završne odredbe. Kako je naglašeno u uvodu, udruge su dužne uskladiti svoje statute sa ovim Zakonom, i to u roku od godine dana od stupanja na snagu, odnosno do 01.10.2015. i o tome podnijeti zahtjev za upis promjena nadležnom uredu (jer se promjena statuta mora upisati u registar, čl. 27.). Također, kako je navedeno u uvodu, u roku od 60 dana, odnosno do 01.12.2014. biti će donijet Pravilnik sadržaja registra, a u roku od 90 dana, odnosno do 01.01.2015. Uredba o programima i projektima od općeg interesa. Stupanjem na snagu novog Zakona o udrugama (od 01.10.2014.) prestaje važiti dotadašnji Zakon o

udrugama, a Uredbom prestaje važiti Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga.